

Datum
2020-06-15

Diarienummer
KS/2020:118

Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia till:
fi.ofa.k.remissor@regeringskansliet.se
Remitterande myndighets diarienummer:
Fi2020/00647/K

Yttrande - Starkare kommuner: med kapacitet att klara välfärdsuppdraget (SOU 2020:8)

Finansdepartementet har skickat ut ett betänkande till myndigheter och kommuner *Starkare kommuner: med kapacitet att klara Välfärdsuppdraget*. Syftet är att ta fram förslag för att kommunerna ska ha den kapacitet som krävs för att utföra kommunens ansvar och uppgifter samt leva upp till den förväntansbild på service och välfärd som invånarna har rätt till. Betänkandet har tagits fram i en bred parlamentariskt sammansatt kommitté och består av en strategi för att stärka kommunernas kapacitet att utföra sina uppgifter och hantera de utmaningar som de står inför. Utredningsuppdraget har gått under namnet *Kommunutredningen*.

En summering av betänkandets förslag finns bilagt i ärendet så förslagen summeras inte i denna skrivelse. Istället disponeras Timrå kommuns yttrande utifrån departementets anvisningar med en första bedömning av den strategi som föreslås för att möta de kommunala utmaningarna och därefter med ett bemötande av betänkandets huvudsakliga strukturella åtgärder, framförallt med en inriktning på vad det kommer att innebära för en medelstor kommun som Timrå i vår givna regionala kontext: Region Västernorrland och arbetsmarknadsregionen Sundsvall. Avslutningsvis summeras övriga synpunkter.

Strategi för stärkt kapacitet i kommunerna

Timrå kommun delar utredningens samlade bild av specifika utmaningar som kommunSverige står inför. Möjligtvis bör analysen av utmaningar utvecklas med avseende på utmaningarnas effekter. Om inte dagens kommunstruktur och demokratiska institutioner klarar av välfärdsuppdraget är det en utmaning för det demokratiska systemet som sådant och för den demokratiska legitimiteten på kommunal nivå specifikt. Polariseringen ökar och om inte välfärdsinstitutionerna klarar av att leverera välfärd utifrån förväntansbild, med allt för stora skillnader mellan stad och land, kan demokratin som sådan komma att utmanas. Just funktionen och legitimiteten i den lokala demokratin bör stå i särskilt fokus när strategin bedöms.

Syftet är att tillgodose behovet av både driftskapacitet, tillräcklig kompetens och tillräckliga resurser för att leverera välfärdstjänster, samt utvecklingskapacitet, vilket innebär tillräcklig kapacitet att

utveckla de olika verksamheterna och kommunen som helhet. Det ska möjliggöra att kommunernas starka självständighet ska kunna bevaras och att möjliggöra ytterligare decentralisering av uppgifter till den lokala nivån. *En decentraliserad samhällsmodell kräver robusta kommuner* (s. 568).

Om själva strategin kortfattat ska summeras, om vi samtidigt bortser från de åtgärder som efter utredning förkastas, så handlar den om utökad strategisk samverkan och frivillig kommunsammanslagning. De strukturella åtgärder som föreslås syftar till att stödja och komplettera en sådan utveckling och den effekt som strategin syftar till att uppnå.

Förstärkt samverkan mellan kommunerna

Förutom den förstärkta möjligheten till avtalssamverkan som infördes i Kommunallagen 2018 föreslår utredningen ett antal förslag till utökad strategisk samverkan för att stödja både drift- och utvecklingskapacitet.

Timrå kommun delar utredningens bedömning. Tillsammans med andra kommuner i länet och den funktionella arbetsmarknadsregionen har vi samverkat effektivt under många år. Det gäller allt ifrån vatten- och avloppstjänster (MittSverige Vatten och Avfall) till räddningstjänst (Medelpads RäddningstjänstFörbund) och Överförmyndarnämnden Mitt till forskning och utveckling via Kommunförbundet Västernorrland, Bizmaker, Mittuniversitetet och Samordningsförbundet Härnösand-Timrå. Under pågående mandatperiod har även kommunstyrelsen i Timrå initierat och drivit en fördjupad samverkan med Sundsvalls och Härnösands kommuner, med utvecklad inköpsanalys och inköpsarbete samt EU-kontor. Utvecklingsprojekt som RIGES och e-samverkan har väckt nationell uppmärksamhet, inte minst med utvecklingen av Open e-plattform som nu används av drygt 130 kommuner i Sverige och bygger på öppen källkod med delning och utveckling av de e-tjänster som tas fram som direkt följd.

Timrå kommun uppskattar utredningens inriktning på att underlätta och pröva utökad samverkan. I många avseenden har det varit lagstiftning samt krav på avancerade organisationsförändringar som förhindrat utökad strategisk samverkan. Via förenklad avtalssamverkan har detta underlättats. Nästa steg är mer fria försökskommuner. Timrå kommun, väl förankrad i Sundsvallsregionens arbetsmarknadsregion och region Västernorrland, vill gärna pröva att vara försökskommun. Inte minst eftersom Sundsvall, Timrå och Härnösand frivilligt sedan 2019 har påbörjat ett sådant arbete där samverkansområden identifieras, utvecklas och testas.

Frivillig kommunsammanslagning

Den andra delen av strategin torde vara att kommuner frivilligt kan slås samman, inte minst kan långvarig strategisk samverkan föra med sig en långsam integration med önskvärd kommunsammanslagning som följd.

Timrå kommun har inget emot att denna möjlighet ges och förespråkas. I sak bedöms kommunsammanslagning vara en mindre framgångsrik strategi i förhållande till samverkan.

Nationell och internationell forskning visar att effekterna är mycket begränsade av kommunsammanslagning.¹

Från 1950-talet fram till idag har vi i tre reformvågor gått från 2.498 kommuner till 290, inte minst intressant är att efter den stora reformen 1974 följde ett antal år av vurmande för kommunindelningar. 278 kommuner blev tillslut 290. Men under den senaste 20-årsperioden har sammanslagningsförespråkarna återigen vunnit mark, framförallt med argumenten stordriftsfördelar, finansiell styrka, styrning och robusthet samt därmed förmåga att klara välfärdsuppdraget. Gissur Erlingsson har retoriskt frågat i populärvetenskaplig artikel² om det i empirisk forskning finns fog för dessa argument när sammanslagningsreformer i andra länder studeras, samt om det inte finns demokratiska värden – närhet, kontakt och dialog mellan väljare och valda – som kan gå förlorade?

Erlingssons främsta poäng är att i samtlig forskning kring sammanslagning i jämförbara länder (Danmark, Finland, Island, Nederländerna och England) visar det sig att det svenska vurmandet för en ny sammanslagningsreform inte är evidensbaserad. Om kostnaderna för sammanslagningsprocesser beaktas, som identifierats som mycket dyra, är effekten av sammanslagning på stordriftsfördelar, finansiell styrka, styrning och robusthet samt därmed förmåga att klara välfärdsuppdraget i bästa fall noll. Beaktas de demokratiska effekterna, med uppvisat lägre förtroende för politiken, lägre valdeltagande och ökade spänningar mellan centralort och perifera kommuner, är resultatet till och med nedslående. Det finns få positiva effekter av kommunsammanslagningar i de länder som genomfört reformerna under den senaste 20-årsperioden. Visst, lägre administrationskostnader med färre politiker och mindre administrativa tjänstepersoner visar på vissa positiva effekter i några länder. Men beaktas de relativt dyra sammanslagningsprocesserna uteblir även dessa effekter.

Timrå kommun har i och med sin geografiska samhörighet med Sundsvall i omgångar prövat frågan om kommunsammanslagning på frivillig väg (KS/2010:234). Dåvarande Folkpartiet motionerade om sammanslagning efter prövning rådgivande folkomröstning i båda kommunerna 2010, och frågan har även fortsättningsvis drivits av partiet. Förslaget om sammanslagning har politiskt avvisats. Givet forskningsöversikten, och framförallt de negativa effekterna på den demokratiska legitimiteten, bör en bred sammanslagningsreform i Sverige avvisas. Timrå kommun är däremot positiv till att betänkandet föreslår att sammanslagning kan ske på frivillig grund och som ett utfall av många års fördjupad strategisk samverkan. Men om det ska ske på frivillig grund måste fördelarna visa sig överväga nackdelarna för kommunerna, och den bedömningen bör inte påverkas av tillfälliga statliga ekonomiska incitament. Mer om det när enskilda strukturella förslag bedöms.

---

¹ Erlingsson och Flemgård (2018). *Att (om)organisera den politiska basorganisationen: Forskningsöversikt om kommunreformer i utvecklade demokratier – med fokus på effekter av kommunsammanslagningar och mellankommunala samarbeten*. Centrum för kommunstrategiska studier (CKS), Linköpings universitet.

² Erlingsson (2019). *Något att läsa innan du slår samman kommuner*. Dagens arena okt 2019.

Strukturella åtgärder

Efter att på övergripande plan bedömt förslaget övergripande strategiska inriktning och förslag ligger fokus i denna del på att bedöma de många förslagen till konkreta strukturella åtgärder för att stärka kommunernas kapacitet att klara välfärdsuppdraget. Bedömningen görs även här utifrån Timrås förutsättningar som medelstor kommun i region Västernorrland med våra samverkansstrukturer i den befintliga arbetsmarknadsregionen.

Stöd och incitament för strategisk samverkan och frivillig sammanläggning av kommuner

Timrå kommun är väldigt positiv till utredningens förslag till incitament för strategisk samverkan, frivillig sammanslagning är rätt inriktning på en framtida sammanslagningsreform men bedöms inte vara av intresse för Timrå och Västernorrland under de närmaste åren, inte minst med tanke på erfarenheter från liknande länders kommunreformer (se ovan).

Försöksverksamhet

Timrå kommun har ofta uppfattat den omfattande lagstiftningen och regleringen av samverkansmöjligheter som ett hinder i strategisk utveckling och fördjupad samverkan. Kommunutredningen föreslår att kommuner ska få pröva att stärka sin kapacitet, anpassa sin verksamhet till lokala förhållanden eller mindre statlig reglering genom försöksverksamhet. Kommunen ställer sig odelat positiv till en utökad försöksverksamhet och deltar gärna aktivt i sådana försök, inte minst då kommunen redan ingår i flertalet såväl institutionaliserade som mer lösformade utvecklings- och samverkansfunktioner i länet och arbetsmarknadsregionen.

Former för stöd och analys för att stärka kommunernas kapacitet

Ett centralt förslag i kommunutredningen är att involvera kommunerna i en dialog samt stödja kommuner som vill utveckla strategisk samverkan eller frivilligt gå samman. Landshövdingarna i respektive län ska ges uppdraget att föra dialogen och en kommundelation under regeringskansliet med statliga och kommunala företrädare ska inrättas för att driva frågan utifrån kommunutredningens förslag.

Timrå kommun har inga synpunkter på inrättandet av en kommundelation. Det kan vara avgörande för att aktivt driva försöksverksamhet samt främja utveckling av strategisk samverkan. Det är även positivt symboliskt att den för välfärden så viktiga kommunala funktionen uppmärksammas direkt under regeringskansliet. Däremot avvisar Timrå tanken på att landshövdingarna ska hålla i den regionala dialogen. Inte sällan är landshövdingen och länsstyrelsen djupt interagerande i regionen, med lojaliteter och ordinarie samverkansytor. Det vore av vikt att ha en mer utomstående part med stark förståelse för det kommunala uppdraget som "dialogledare" för fördjupad samverkan och eventuell frivillig sammanslagning. Av den anledningen föreslår Timrå kommun att Sveriges Kommuner och Regioner får uppdraget att fungera som dialogledare även regionalt, med en stark och tydlig ställning i utpekad kommundelation för att återföra erfarenheter och slutsatser. Det

markerar även frivilligheten i sammanläggningsförslaget. Landshövdingen som statens förlängda arm regionalt lämpar sig inte för den funktionen.

I övrigt är Timrå kommun positiv till att ökat statligt engagemang läggs på utredning och analys av de kommunala förutsättningarna. Statskontoret bör få ett kunskapsutvecklande uppdrag kring kommunernas förutsättningar och utvecklingsbehov och det är mycket önskvärt att Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA), får i uppdrag att samverka med statliga myndigheter för att utveckla statistik och mäta kvalitet. Här behövs även en utveckling av verktyg för jämförbarhet och standard eftersom många av dagens statistiska verktyg och data inte främjar jämförbarhet på likvärdig grund. Även här bör utvecklingsarbetet ske i nära samarbete med Sveriges Kommuner och Regioner för att säkra den kommunala kompetensen.

Statens åtaganden och statlig närvaro i hela landet

Timrå kommun delar helt och fullt utredningens inriktning på att staten måste sköta sina åtaganden för att kommunerna ska klara välfärdsuppdraget, den måste både finansiera och utföra de uppgifter den ansvarar för. Under de senaste åren har vi sett ett både öppet överförande av ansvar (exempelvis totalförsvaret och civil beredskap) och ett mer dolt sådant (integration och arbetsmarknad) som inte helt och fullt finansieras av staten. Efter att de omfattande medlen för ett ökat flyktingmottagande drogs tillbaka kvarstår ett omfattande uppdrag på kommunerna att lyckas med integrations- och arbetsmarknadsuppdraget. Kommande lågkonjunktur och recession i ekonomin tillsammans med arbetsförmedlingens nedmontering kommer återigen medföra att välfärdsuppgifter förskjuts från stat till kommun utan tillräcklig ekonomisk kompensation. Timrå är en av alla kommuner som förlorat en lokal arbetsförmedling. Samtidigt sköts inte finansieringsprincipen, kostnader och ansvar förs effektivt och utan att det direkt syns över från stat till kommun.

I dagsläget har Timrå kommun ingen statlig verksamhet som är etablerad i kommunen, samtliga verksamheter har centrerats till Sundsvall och Härnösand. För Timrå är det av vikt att lyfta frågan om regional decentralisering. När nu staten aktivt bedriver en utlokaliseringspolitik för statlig verksamhet bör det även ske inom arbetsmarknadsregioner. Timrå är ett fullgott alternativ, förmodligen med lägre lokalkostnader, men samma fina geografiska läge och möjlighet till kompetensförsörjning som Sundsvall och Härnösand när det gäller nylokalisering av statlig verksamhet. Det bör vara en ingång när den statliga närvaron säkerställs i hela landet.

Kommunernas ekonomi

Timrå kommun har haft en stabil ekonomi under föregående decennium. Det har varit nio år i raken med ekonomiska överskott, låg skuldsättning och relativt god soliditet. På bara två år 2018-19 har situationen försämrats radikalt. Alla verksamheter har klarat att bedriva verksamheten inom angivna ramar, utom den sociala verksamheten. Den demografiska utmaningen har tydligt visat sig, samtidigt som de generella/riktade statsbidragen inte alls har räknats upp i förhållande till kommunernas ökade kostnader. Tvärtom ser Timrå en radikal minskning av statlig finansiering inom det sociala området.

Bidragsgivare	ÅR 2012	ÅR 2013	ÅR 2014	ÅR 2015	ÅR 2016	ÅR 2017	ÅR 2018	ÅR 2019
Driftbidrag från staten	675	890	953	1 135	1 071	1 518	1 366	600
Statsbidrag från Skolverket	0	0	0	0	0	95	0	0
Statsbidrag från Socialstyrelsen	1 910	843	387	2 540	4 960	5 020	5 902	3 030
Statsbidrag från Migrationsverket	9 355	22 244	24 855	36 780	82 421	54 103	25 113	14 622
Övriga statsbidrag	153	82	0	0	0	0	0	0
Driftbidrag från AMS	976	1 046	1 140	825	1 009	879	1 095	1 117
Ers FÖK,Pers. ass	18 034	17 659	17 150	14 065	16 130	13 027	12 504	9 652
Momsbidrag	3 507	3 381	3 530	3 456	3 578	3 650	4 826	4 410
Övriga bidrag	1 005	693	2 260	2 146	809	546	1 258	1 076
Summa	35 615	46 838	50 275	60 947	109 978	78 838	52 064	34 508

Tabell 1: Analys av kostnader inom socialnämnden, Norrlands utredningstjänst, Helen Ersson 2019-08-02 kompletterad med 2019 2020-08-11.

Av tabellen framgår att intäkterna minskat radikalt. För 2012 låg de på 36 mnkr med en topp på 110 mnkr 2016 kopplat till den så kallade flyktingkrisen och stora antalet ensamkommande, för att under 2019 sjunka till 34,5 mnkr. Nivån på statsbidrag ligger därmed betydligt under nivån 2012. Detta trots tilltagande demografisk utmaning samt att integrations- och arbetsmarknadsutmaningen kvarstår och tilltar även efter att flyktingvågen med en stor mängd ensamkommande barn och unga har avtagit.

För Timrås del har det ekonomiska läget försämrats ytterligare på grund av utjämningsystemet. Tack vare kanske Norrlands bästa företagsklimat och en ganska expansiv/aktiv arbetsmarknadspolitik, vilket även är kostsamma skattefinansierade satsningar, har Timrås arbetslöshet varit ca: 2 % under snittet i länet och ca: 1 % under riket. Det har inneburit att förutsättningarna har "ansetts vara gynnsamma" i utjämningssystemsvokabulären. Det har, tillsammans med en mängd andra faktorer, medfört att kommunens kostnad för det kommunala utjämningsystemet har ökat, från att ha varit ca: +0 år 2016 till att ligga på en prognostiserad nivå på 20,1 mnkr för 2021.

Enligt betänkandet *Lite mer lika* beräknas den ökade kostnaden för det *gynnsamma läget* vara 2,1 mnkr ytterligare från Timrå till den kommunala kostnadsutjämnningen 2018 i förslaget till nytt utjämningsystem (dagens beräkning), med en inbetalning på totalt 11,2 mnkr till systemet. När den fulla effekten av det genomförda systemet beräknas för 2020 uppgår kostnaden istället till 20,1 mnkr 2020, vilket är 8,9 mnkr högre än vad remissförslaget innebar. För Timrå slår det på ett sätt som inte kan förklaras i relation till omkringliggande kommuner med motsvarande arbetsmarknad och geografiskt läge. Som enda kommun i länet får Timrå en kraftig försämring, bortsett från Ånge som redan i remissförslaget fick en kraftig tillförsel av kapital. Timrå yttrade sig positivt på remissförslaget, till fördel för övriga kommuner i länet och Region Västernorrland. Kommunen kände dock inte till effekten av den slutliga reformen.

Kommun	Remiss-förslag 2018	Utfall 2020	Diff 2020-Remiss 2018
Härnösand	5 449	22 070	16 621
Kramfors	27 947	54 237	26 289
Sollefteå	96 919	106 407	9 488
Sundsvall	-150 421	-142 427	7 993
Timrå	-11 208	-20 113	-8 905
Ånge	53 275	44 813	-8 462
Örnsköldsvik	-7 972	15 794	23 766

Tabell: Jämförelse mellan förändrad ersättning eller inbetalning till utjämningsystemet mellan remissförslaget Lite mer lika och utfallet 2020 för Västernorrlands sju kommuner.

Förändringen för Timrås del och den relativa fördelningen mellan kommunerna, dels i utfallet men även i skillnaden mellan remissen *Lite mer lika* och det faktiska utfallet, går inte att förstå och förklara. Däremot har Timrå varit tvungen till en skattehöjning med 95 öre för att hantera konsekvenserna. Detta samtidigt som radikala effektiviserings- och besparingsåtgärder har vidtagits. Antalet medarbetare i kommunen har minskat med ca: 60 årsarbetande mellan november 2018 och november 2019 och understiger nu i antal nivå under 2016.

Systemet med statsbidrag och utjämning har blivit svårbegripligt för svenska kommuner och effekterna av systemen har slagit väldigt olika, utfallet kan inte förklaras. Kommunerna tvingas till radikala besparingsåtgärder, nedskärning av ej lagstiftad verksamhet eller skattehöjningar för att klara av välfärdsuppdraget inom ramen för tillgängliga resurser. Av den anledningen ställer sig Timrå starkt bakom Kommunutredningens förslag. Regeringen måste lägga fram ett förslag till riksdagen av en statsbidragsprincip som begränsar antalet riktade statsbidrag för att styra kommunernas verksamhet. Menar staten allvar med tillitsbaserad styrning och ledning måste det även prägla finansieringssystemet. 202 olika statsbidrag är orimligt många. Möjligtvis bör därför Kommunutredningens förslag till ett nytt riktat statsbidrag, till kommuner som vill bedriva utvecklingsarbete inriktat på att åstadkomma en mer strategisk samverkan eller frivillig sammanläggning, strykas. Det är inte rimligt att föreslå mer av det man kritiserar bara för att det främjar just kommunutredningens förslag. Det finns andra sätt att stödja strategisk samverkan än med riktade statsbidrag. Timrå menar samtidigt att ekonomiska incitament för att främja kommunsammanslagning inte är lämpligt.

Med hänvisning till empirisk forskning av utebliven önskvärd effekt av kommunsammanslagningar bedöms förslaget med skuldavskrivningar som mindre lämpligt. För att slå samman kommuner på frivillig basis bör det kunna visa sig att sammanslagningen kan bära sig genom önskvärda effekter för kommunerna i fråga. Inte för att kortsiktigt generera skuldavskrivningar och riktade statsbidrag. Det finns en risk med tillfälliga ekonomiska incitament av engångskaraktär att det kan främja ej

genomtänkta sammanslagningar där processkostnaderna för sammanslagningen vida överstiger önskvärda effekter på stordrift och kapacitet i välfärdsuppdraget. Även här är det svårt att kalkylera fram eventuella kostnader som enligt empirisk forskning uppstår i form av ökat avstånd mellan väljare och valda, minskad tillit och förtroende för förtroendevalda såväl som för det demokratiska systemet som sådant.

Däremot tillstyrker Timrå kommun verkligen förslaget till en grundlig utredning med en bred översyn av det kommunalekonomiska utjämningsystemet. Utfallet för en medelstor kommun som Timrå kan idag inte förklaras eller förstås, och effekterna av *Lite mer lika* är inte rimliga med tanke på variationen i Västernorrland och de faktiska effekterna av genomförandet i förhållande till remissförslaget. Kommunerna ska ha likvärdiga ekonomiska förutsättningar oberoende av skattekraft. Inte minst ska de ekonomiska förutsättningarna kunna förstås och prognostiseras. Det måste gå att förklara varför en kommun har vissa specifika ekonomiska förutsättningar. I dagsläget är det inte möjligt, vilket försvårar ett väl förankrat politiskt budgetarbete och demokratiska processer kring budgetförslag.

Kommunernas kompetensförsörjning

Utredningen föreslår att regeringen ska ta ett ansvar för att hantera kompetensförsörjningsbehovet på lokal nivå. Enligt Sveriges Kommuner och Regioners rekryteringsrapport från 2018 räknar utredningen med ett behov av 500.000 fler anställd i kommunal verksamhet under perioden 2016–2026. Det kommer att råda underskott på såväl gymnasie- som högskoleutbildad personal. Naturligtvis har kommunerna ett stort ansvar att erbjuda attraktiva platser att bo och verka på, och väl fungerande organisationer med god arbetsmiljö och en hög grad av delaktighet. Men just tillgången på utbildad arbetskraft måste staten ta ett ökat ansvar för. Utbildningsutbudet måste anpassas till identifierat behov och arbetskraftsdeltagandet öka. Timrå kommun delar denna bedömning helt och fullt, och vill särskilt lyfta fram statens ansvar för att främja och underlätta deltagande i arbetslivet för nyanlända men även möjlighet för fler anställda att arbeta heltid. Fler utbildningsmöjligheter inom välfärdsområdena och enklare validering av examina är viktiga statliga åtgärder. Timrå har inga invändningar mot att pröva en modell med nedskrivning av studielånen för de som bosätter sig och verkar i kommuner med stora svårigheter att rekrytera, men som enskild lösning är den långt ifrån tillräcklig.

Kommunernas digitaliseringsarbete

Ingången i både Kommunutredningens betänkande och Timrå kommuns behandling av förslaget har varit att det är av vikt att ha starka decentraliserade kommuner som med robusthet kan hantera framtidens utmaningar. En viktig utgångspunkt är det kommunala självstyret. Det finns dock ett område där det lokala självstyret utgör en viktig del av problembilden: digitalisering.

Vi har i dagsläget 290 kommuner som sitter och upphandlar samt utvecklar egna verksamhetssystem, skapar egen infrastruktur och IT-arkitektur; utvecklandet av e-tjänster och automatisering följer givetvis detta mönster. Detta skiljer sig starkt från andra länder, även där med betydande lokalt

självstyre, där staten står för infrastruktur, övergripande arkitekter och standard. Avsaknaden av sådan har hindrat svenska kommuner från att använda digitaliseringens kraft. I avsaknaden av nationell standard har det varit många, långa och kostsamma projekt för att kompensera för detta.

I Västernorrland har vi som tur är använt oss av strategisk samverkan. Med stolthet kan vi visa upp en framgångsrik digitaliseringsresa där nu ca: 130 kommuner använder Open e-plattform som Västernorrlands kommuner utvecklade i projekten RIGES och e-samverkan. Men, det har varit för att kompensera för avsaknaden av standard och kommungemensamma lösningar nationellt. Och, plattform och tillämpning lider fortfarande av integrationsproblem med alla de olika verksamhetssystem som används på kommunal nivå

Timrå delar därför utredningens problembeskrivning att den långsamma digitaliseringen av Sveriges kommuner beror på avsaknad av nationell digital infrastruktur samt avsaknad av styrning och samordning. Det har inte funnits några förvaltningsgemensamma lösningar för informationsutbyte och utveckling.

Utredningens förslag med att staten ska utveckla förvaltningsgemensam infrastruktur, undanröja juridiska hinder och att utveckla stöd genom myndigheten DIGG kan anses väl försiktigt. Staten bör ta ett aktivt ansvar för att utveckla och driva nationell standard för infrastruktur, men även implementera den med gemensamma begrepp och en lagstiftning som hittar balansen mellan integritet och öppenhet.

Naturligtvis krävs även en fysisk infrastruktur för bredband för att medborgarna brett ska kunna nyttiggöra sig de digitala tjänsterna. Efter de senaste årens marknadsmisslyckande när stora samhällsdelar inte fått ta del av bredbandskapacitet, krävs statliga åtgärder för att nå uppsatta bredbandsmål och möjliggöra för bra uppkoppling även på landsbygden.

Övriga förslag och bedömningar

En utredning som syftar till att stärka kommunernas kapacitet i välfärdsuppdraget måste vara bred i sitt angreppssätt och fånga de olika utvecklingsmöjligheterna. Timrå kommun har identifierat ett område som förtjänar att belysas men som saknas i betänkandet: den sociala ekonomin och socialt företagande.

Förutom det privata näringslivet och den offentliga sektorn tillgodoses många grundläggande mänskliga behov via den sociala ekonomin. Den idéburna sektorn och dess engagemang har stor betydelse för utvecklingen av välfärden och demokratin. Den sociala entreprenörskapet bedrivs bland annat av idrottsföreningar, pensionärsorganisationer, handikapporganisationer, ungdomsorganisationer, studieförbund, kulturföreningar och olika sociala företag. Idéburen verksamhet finns även inom kyrkliga samfund, samfälligheter och byalag.

Under 1900-talets första hälft var ofta de mer självorganiserade kommunerna närmast att jämföra med en självförvaltande förening. Under välfärdsstatens expansion förvandlades de till mer av förvaltningskommuner med ansvar för uppgifter delegerade från staten. Under de senaste 20 åren

har en hel del intressanta samarbeten vuxit fram mellan idéburen verksamhet och kommuner för att utföra en del av välfärdsuppdraget. Timrå har mycket goda erfarenheter av sådan verksamhet och har i dagsläget ett antal överenskommelser om *idéburet offentligt partnerskap*. Här finns dock en gråzon kopplat till upphandlingslagstiftning och en otydlighet kring vad som är möjligt att göra och inte. Timrå kommun menar att Kommunutredningen borde belysa den sociala ekonomins potential för att kommunerna ska klara framtidens välfärdsutmaningar. Den försöksverksamhet som föreslås kan med fördel innehålla en stor portion av partnerskap med idéburen verksamhet.

KOMMUNLEDNINGSKONTORET

Andreaz Strömgren
Kommunchef